

วารสารวิชาการ อุตสาหกรรมศึกษา

URL : <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/jindedu/issue/archive>

วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2559

JOURNAL OF INDUSTRIAL EDUCATION

FACULTY OF EDUCATION, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY Volume 10 No. 1 January – June 2016

การพัฒนาคู่มือการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของการอาชีวศึกษา

The Development of the Guideline on Recognition of Prior Learning in Vocational Education

เอกวุฒิ บุตรประเสริฐ, กัมปนาท บริบูรณ์,

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, ศิริพรรณ ชุ่มนวม

Ekawoot Bootprasert, Gumpanat Boriboon,

Suwat Watanawong, Siripan Choomnoom

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Education, Srinakharinwirot University

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาคู่มือการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของการอาชีวศึกษา มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคู่มือ และประเมินประสิทธิภาพของคู่มือ ดังกล่าว วิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาคู่มือ โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามการดำเนินงานการเทียบโอนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน สอศ. ทั่วประเทศ จำนวน 202 แห่งและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของสถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษาจำนวน 6 แห่ง โดยศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน ได้แก่ สมรรถนะของสถานศึกษา (Capacity) สิ่งจูงใจ (Incentives) และข้อมูลข่าวสาร (Information) ในขั้นตอนที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพของคู่มือ โดยการประชุมสนทนากลุ่มผู้แทนสถานศึกษาและแบบประเมินคู่มือ โดยใช้เกณฑ์การประเมิน คือ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำคู่มือไปใช้ ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยในการดำเนินงานเทียบโอนฯ อยู่ในระดับ "มาก" ทั้ง 3 ปัจจัย คือ สมรรถนะ ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = .501) สิ่งจูงใจ ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = .568) และข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .533) ในขณะเดียวกัน ระดับความสำคัญของปัจจัย พบว่า อยู่ในระดับ "มาก" ทั้งหมดเช่นเดียวกัน คือ สมรรถนะ ($\bar{X} = 2.65$, S.D. = .383) สิ่งจูงใจ ($\bar{X} = 2.64$, S.D. = .473) และด้านข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 2.65$, S.D. = .404) ทั้งนี้ ผลการประเมินประสิทธิภาพของคู่มือ ที่มี

เอกวุฒิ บุตรประเสริฐ, กัมปนาท บริบูรณ์, สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, ศิริพรรณ ชุมนุ่ม
วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2559 (19-34)

องค์ประกอบจำนวน 4 บท นั้น พบว่า การประเมินในภาพรวมเนื้อหาของคู่มือฯ มีความเหมาะสมในระดับ "มากที่สุด" คิดเป็นร้อยละ 83.3 เช่นเดียวกับความเป็นไปได้ในการนำเนื้อหาของคู่มือฯ ไปใช้ที่อยู่ในระดับ "มากที่สุด" คิดเป็นร้อยละ 83.3 แสดงว่าคู่มือฯ มีประสิทธิภาพตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสรุป คู่มือฯ ที่ได้พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานการเทียบโอนฯ ทั้งในระดับสถานศึกษาและศูนย์ประเมินสมรรถนะผู้เรียนอาชีวศึกษาเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดและมาตรฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : คู่มือ, การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์, การอาชีวศึกษา

Abstracts

The objectives were to develop a guideline on recognition of prior learning in vocational education and to evaluate the effectiveness of the guideline. The research is composed of two procedures. Firstly, the development of the guideline, gathering information on recognition of prior learning from 202 vocational colleges under OVEC and in-depth interviews in 6 best - practice colleges by interviewing 3 groups of stakeholders including directors, teachers and students, concentrating on 3 factors: College Capacity, Incentives and Information. Secondly, the evaluation of the effectiveness of the guideline was conducted by focus group discussions and an evaluation form which focused on 3 aspects: Format, Content and Overall evaluation. It was found that the level of agreement towards the implementation of the recognition of prior learning process were at the "High" level in all factors: College Capacity ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = .501), Incentive ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = .568) and Information ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .533). Also the level of importance were at the "High" level in all factors: College Capacity ($\bar{X} = 2.65$, S.D. = .383), Incentive ($\bar{X} = 2.64$, S.D. = .473) and Information ($\bar{X} = 2.65$, S.D. = .404). The effectiveness of the guideline, which consists of 4 chapters gave overall evaluation of the suitability of the guideline was at the "Highest" level (83.3 percent) Likewise the overall evaluation of applicability was at the "Highest" level (83.3 percent). It emerged that the guideline can be used according to the research hypothesis. In conclusion, the study found that it is possible of the guideline can be applied by vocational colleges and provincial assessment centers in order to comply with the procedures and maintain standards effectively.

Keywords: Guideline, Recognition of Prior Learning, Vocational Education

บทนำ

แผนการศึกษาเพื่อพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556) มีสาระสำคัญที่เน้นให้คนไทยในทุกช่วงอายุได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ รวมทั้งการพัฒนาทักษะที่จำเป็นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตที่ยืดหยุ่น หลากหลาย เข้าถึงง่าย โดยเฉพาะประชากรช่วงวัยแรงงาน ให้มีเส้นทางการศึกษาและการเรียนรู้เพิ่มเติมสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555) ที่มุ่งหวังให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างคุณวุฒิการศึกษาและความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตามแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต ในมาตราที่ 15 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่บุคคลสามารถได้รับการศึกษาทั้งจากการศึกษาในระบบต่างๆ รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนที่สะสมไว้ให้สามารถเทียบโอนซึ่งกันและกันได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์การทำงานสามารถขอรับการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ที่มีมาก่อนเข้าสู่หน่วยกิตเพื่อพัฒนาสมรรถนะของตนเองจนได้รับวุฒิปริญญา โดยได้จัดทำแนวปฏิบัติการเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์งานอาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงานเทียบโอนความรู้และประสบการณ์งานอาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2554) รวมทั้งได้จัดตั้งศูนย์ประเมินสมรรถนะของผู้เรียนอาชีวศึกษาประจำจังหวัดเพื่อรักษามาตรฐานของการจัดการศึกษาระบบเทียบโอนความรู้ (พรทิพย์ เอกมหาราช, 2557)

การดำเนินการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ในสถานศึกษาที่ผ่านมา พบว่า มีสถานศึกษาที่ดำเนินการเพียง 113 แห่ง จากทั้งหมด 415 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2555) นอกจากนี้ ยังพบว่า สถานศึกษาบางส่วนดำเนินการไม่เป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติงานที่กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2554) นอกจากนี้ ยังพบปัญหาการดำเนินการของสถานศึกษาที่ยังไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันอันเกิดจากการเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของแต่ละสถานศึกษาและความไม่ชัดเจนในแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) นอกจากนี้ ยังพบปัญหาอื่นๆ เช่น งบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอขาดบุคลากรที่รับผิดชอบงานเทียบโอนความรู้โดยตรง ขาดเอกสาร/คู่มือการปฏิบัติงาน รวมทั้งปัญหาการประชาสัมพันธ์การรับสมัครที่ยังไม่ทั่วถึง (จุฑารัตน์ เนวะมาตย์, 2551) ทั้งนี้ ปัญหาต่างๆ ข้างต้นส่งผลต่อภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของสังคมที่มีต่อการจัดการศึกษาระบบเทียบโอนฯ โดยรวม

จากสภาพปัญหาต่างๆ ในการดำเนินงานเทียบโอนของสถานศึกษาข้างต้น โดยเฉพาะปัญหาการขาดเอกสาร/คู่มือในการดำเนินงาน ประกอบกับ สอศ. จึงได้มีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานรูปแบบใหม่โดยได้จัดตั้งศูนย์ประเมินสมรรถนะของผู้เรียนอาชีวศึกษาประจำสถานศึกษาและประจำจังหวัด ดังนั้น ข้อมูลแนวทางการดำเนินงานบางส่วนจึงล้าสมัย ผู้วิจัยพิจารณาว่ามีความจำเป็นในการพัฒนาคู่มือการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ขึ้น โดยใช้กรอบของมูลเหตุของช่องว่างทักษะและการจับคู่ทักษะที่ไม่ตรงกัน (World Bank, 2012) ได้แก่สมรรถนะของสถานศึกษา (Capacity) สิ่งจูงใจ (Incentives) และข้อมูลข่าวสาร (Information) เพื่อเป็นกรณีศึกษาในรวบรวมข้อมูลทั้งจากการศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาทั่วประเทศและทั้งจากการศึกษาสถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา ในการศึกษาถอดบทเรียนสิ่งที่ประสบผลสำเร็จเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคู่มือการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของการอาชีวศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาสังกัด สอศ. เป็นไปตามด้วยความเรียบร้อยและเป็นมาตรฐานเดียวกัน และส่งเสริมการขยายตัวของการทำงานเทียบโอนฯ ของสถานศึกษาอันจะเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษาอีกด้วย

เอกวุฒิ บุตรประเสริฐ, กัมปนาท บริบูรณ์, สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, ศิริพรรณ ชุมนุ่ม
วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2559 (19-34)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาคู่มือการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของการอาชีวศึกษา
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของคู่มือการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของการอาชีวศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

สถานศึกษาสามารถศึกษาคู่มือการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของการอาชีวศึกษา เพื่อให้การดำเนินการของแต่ละสถานศึกษาเป็นไปโดยมาตรฐานเดียวกัน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสภาพการดำเนินงานและแนวทางการปฏิบัติงานที่ดีของการเทียบโอนความรู้ ของการอาชีวศึกษา โดยมุ่งเน้นศึกษาในด้านสมรรถนะของสถานศึกษา สิ่งจูงใจ และข้อมูลข่าวสาร ประกอบกับแนวทางการเทียบโอนความรู้ รูปแบบใหม่เพื่อใช้สำหรับการพัฒนาคู่มือฯ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ สถานศึกษาสังกัด สอศ. ทั่วประเทศ จำนวน 421 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

- 1) ผู้แทนสถานศึกษาที่ตอบแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 202 แห่ง โดยแบ่งเป็นสถานศึกษาที่มีดำเนินการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ จำนวน 84 แห่งและสถานศึกษาที่ไม่ได้ดำเนินการงานฯ จำนวน 118 แห่ง
- 2) สถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา จำนวน 6 แห่ง โดยเป็นสถานศึกษาที่มีจำนวนของผู้เรียนกลุ่มเทียบโอนเทียบโอนฯ ทั้งระดับ ปวช. และ ปวช ตั้งแต่ 1,001 ขึ้นไป โดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง แบ่งเป็นสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียน 2,401 คนขึ้นไป) จำนวน 2 แห่งและขนาดกลาง (จำนวนนักเรียน 1,001 - 2,400 คน) จำนวน 4 แห่ง
- 3) ผู้แทนสถานศึกษาที่เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มย่อยที่ตอบรับเข้าร่วมการประชุมจากหนังสือเชิญประชุม จำนวน 12 คน จากสถานศึกษาในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลทั้งหมด 29 แห่ง โดยมีสถานศึกษาที่ได้มีการดำเนินงานเทียบโอนความรู้ ร่วมด้วย จำนวน 1 แห่ง ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมการประชุมแบ่งระดับเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 7 คน และครู จำนวน 5 คน

ระยะเวลาการดำเนินการ

การวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2557 - พฤศจิกายน พ.ศ. 2558

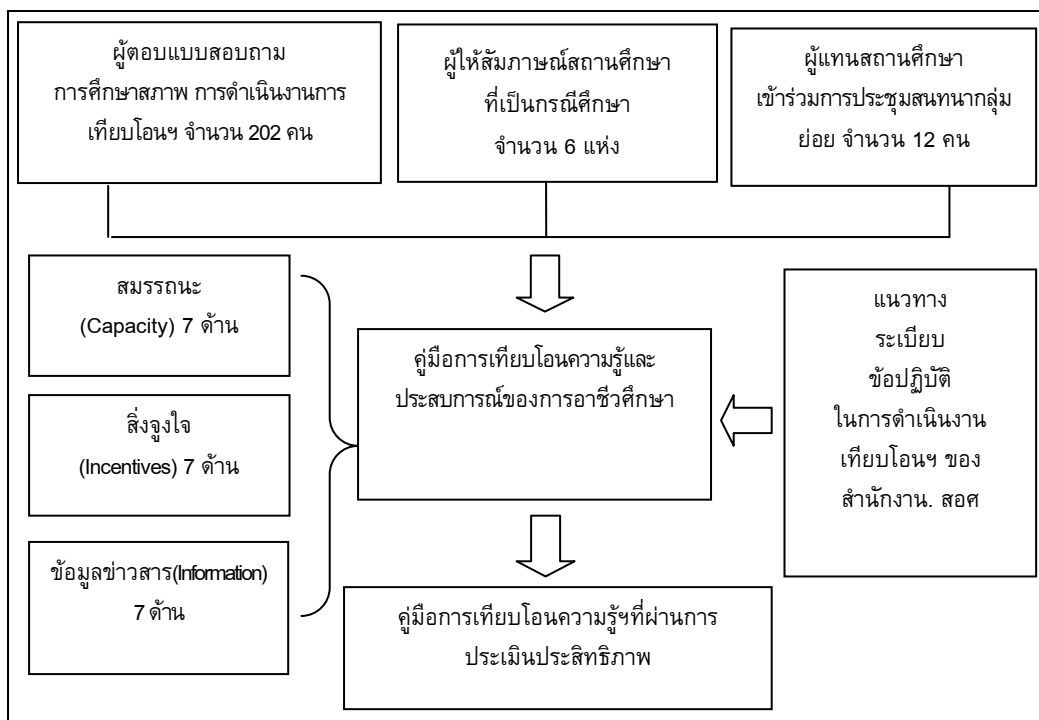
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

- 1) คู่มือการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของการอาชีวศึกษา
- 2) ผลการประเมินประสิทธิภาพคู่มือการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของการอาชีวศึกษา

เอกวุฒิ บุตรประเสริฐ, กัมปนาท บริบูรณ์, สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, ศิริพรรณ ชุมนุ่ม
วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2559 (19-34)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของงานวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

คู่มือการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของการอาชีวศึกษาที่ได้รับการพัฒนามีประสิทธิภาพ โดยภาพรวมทั้งด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำคู่มือไปใช้ มีค่าคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานการเทียบโอนฯ ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา รวมทั้งได้ศึกษาผลของการดำเนินงานการเทียบโอนฯ ของต่างประเทศด้วย นอกจากนี้ยังได้ศึกษาแนวคิดของการพัฒนาคู่มือ เพื่อให้ได้ทราบข้อมูลและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์สำหรับใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาเครื่องมือในขั้นตอนต่อไป โดยสามารถสรุปขอบเขตในการเก็บข้อมูลของสถานศึกษา ดังนี้

1. สมรรถนะของสถานศึกษา (Capacity) ประกอบด้วย
 - ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานเทียบโอนฯ
 - มีการจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษาสำหรับการดำเนินงานเป็นการเฉพาะ
 - สถานศึกษามีบุคลากรที่รับผิดชอบงานการเทียบโอนฯ เป็นการเฉพาะ
 - สถานศึกษามีบุคลากรที่มีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการเทียบโอนฯ ที่ถูกต้อง
 - คู่มือและเอกสารเพื่อแนะนำข้อมูลแก่ผู้ขอเทียบโอนความรู้และประสบการณ์
 - สถานศึกษามีเครือข่ายความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ/สถานประกอบการภายนอก

เอกวุฒิ บุตรประเสริฐ, กัมปนาท บริบูรณ์, สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, ศิริพรรณ ชุมนุ่ม
วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2559 (19-34)

- คณะกรรมการประเมินความรู้และประสบการณ์ มีความรู้ความเข้าใจสามารถดำเนินการประเมินสมรรถนะได้อย่างเหมาะสม

2. สิ่งจูงใจ (Incentives) ประกอบด้วย

- งบประมาณจากรัฐบาลที่สถานศึกษาจะได้รับเพิ่มขึ้น
- รายได้ของสถานศึกษาที่จะได้รับเพิ่มขึ้นจากการเรียกเก็บจากผู้เรียน
- การได้รับค่าตอบแทนที่เพิ่มขึ้นของบุคลากรของสถานศึกษา
- การกำหนดให้การปฏิบัติงานในการดำเนินการเทียบโอนฯ เป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาความดีความชอบ

ของบุคลากร

- สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการ ผู้ประกอบการ
- ตอบสนองความต้องการของชุมชนในการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา
- กระบวนการประเมินเทียบโอนฯ ที่ยุติธรรมสามารถสะท้อนสมรรถนะที่แท้จริง

3. ข้อมูลข่าวสาร (Information) ประกอบด้วย

- ประเภทของสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการรับสมัครเทียบโอนฯ
- การสื่อสารข้อมูลข่าวสารระหว่างสถานศึกษากับนักเรียน/นักศึกษา
- การสื่อสารข้อมูลข่าวสารระหว่างสถานศึกษากับศูนย์ประเมินฯ ระดับจังหวัด
- การสื่อสารข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้บริหารกับบุคลากร
- การสื่อสารข้อมูลข่าวสารระหว่างบุคลากรกับบุคลากร
- การสื่อสารระหว่างคณะกรรมการประเมินกับนักเรียน/นักศึกษาที่ขอรับการเทียบโอนฯ
- การสื่อสารระหว่างครูที่ปรึกษาสื่อสารกับนักเรียน/นักศึกษากลุ่มเทียบโอนฯ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลและวิธีการพัฒนาเครื่องมือแต่ละชนิด ตามลำดับขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถาม เรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของการอาชีวศึกษา เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเชิงปริมาณ โดยแบบสอบถามนี้ประกอบด้วยคำถามทั้ง คำถามปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 การดำเนินงานการเทียบโอนความรู้ ของสถานศึกษา ซึ่งข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ส่วนตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของสถานศึกษาข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราวัดระดับความคิดเห็นจำนวน 5 ระดับ และระดับความสำคัญ จำนวน 3 ระดับ ที่มีต่อปัจจัยสมรรถนะของสถานศึกษา สิ่งจูงใจ และข้อมูลข่าวสาร รวมข้อคำถามจำนวน 35 ข้อ

2. แบบสัมภาษณ์การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของสถานศึกษาเพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา โดยเฉพาะประเด็นที่มุ่งศึกษาในปัจจัยด้าน สมรรถนะของสถานศึกษา ด้าน สิ่งจูงใจ และด้านข้อมูลข่าวสาร โดยได้จัดทำแบบสัมภาษณ์ขึ้น 3 ฉบับ ตามประเภทของกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา รวมข้อคำถาม 18 ข้อ ผู้ปฏิบัติงานเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ จำนวน 23 ข้อ และแบบสัมภาษณ์สำหรับนักเรียนนักศึกษา รวมข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ

3. คู่มือการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของการอาชีวศึกษา ที่พัฒนาขึ้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเป็นเค้าโครงของคู่มือฯ โดยเนื้อหาคู่มือฯ แบ่งออกเป็น 4 บท ได้แก่ บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 คณะกรรมการประเมินและศูนย์ประเมินสมรรถนะผู้เรียนอาชีวศึกษา บทที่ 3 แนวทางการ

เอกวุฒิ บุตรประเสริฐ, กัมปนาท บริบูรณ์, สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, ศิริพรรณ ชุมนุ่ม
วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2559 (19-34)

ดำเนินงานเทียบโอนความรู้ และบทที่ 4 ข้อเสนอแนะการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ กรณีศึกษาสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานที่ดี พร้อมทั้งภาคผนวก

4. แนวคำถามการประชุมสนทนากลุ่มย่อย เพื่อรับทราบความคิดเห็นของผู้แทนสถานศึกษา ที่มีต่อคู่มือฯ รวมทั้งข้อเสนอแนะอันจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาคู่มือ การเทียบโอนฯ ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด จำนวน 9 ข้อ

5. แบบประเมินคู่มือการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของการอาชีวศึกษาเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือฯ โดยการประเมินของผู้แทนจากสถานศึกษาที่เข้าร่วมการประชุมสนทนากลุ่มย่อย แบบประเมินประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ส่วนแรก การประเมินด้านรูปแบบของคู่มือที่เหมาะสม ส่วนที่ 2 ด้านเนื้อหา เป็นการประเมินความเหมาะสมของเนื้อหาในคู่มือและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติและส่วนสุดท้าย คือ การประเมินภาพรวมของคู่มือ

ขั้นที่ 3 การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแนวคำถามการประชุมสนทนากลุ่มย่อย รวมทั้งประเมินคู่มือฯ โดยแต่ละเครื่องมือจะผ่านการพิจารณาและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ด้วยการพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) กับนิยามเชิงปฏิบัติการที่ต้องการวัดโดยมีเกณฑ์การพิจารณาให้คะแนน ดังนี้

1 หมายถึง ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องหรือไม่สอดคล้อง

-1 หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการที่ต้องการวัด

ทั้งนี้ ผลจากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลทุกเครื่องมือ(แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และประเมินคู่มือฯ) จะต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามเท่ากับ 0.6 ขึ้นไป จึงจะถือว่าเครื่องมือหนึ่งๆ มีความตรงเชิงเนื้อหาและสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

สำหรับการตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการเทียบโอนความรู้ ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ให้ตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือฯ โดยใช้แบบประเมินคู่มือฯ โดยกำหนดเกณฑ์ในการตัดสินประสิทธิภาพของคู่มือฯ ในทุกองค์ประกอบเท่ากับร้อยละ 50 ขึ้นไป

ขั้นที่ 4 การดำเนินการทดลอง

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามนั้น เมื่อผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามพร้อมถึงสถานศึกษา สังกัด สอศ. จำนวน 421 แห่งทั่วประเทศ หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ส่วนขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล การดำเนินงานการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ในสถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษาที่มีจำนวนผู้เรียนระดับ ปวช./ปวส.กลุ่มเทียบโอนฯ รวมกันมากกว่า 1,000 คน ขึ้นไป จำนวน 6 แห่ง โดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ วิทยาลัยสารพัดช่างสระบุรี วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกสมุทรปราการ วิทยาลัยการอาชีพ นวมินทร์ราชูทิศ วิทยาลัยการอาชีพพระสมุทรเจดีย์ วิทยาลัยสารพัดช่างฉะเชิงเทรา และวิทยาลัยการอาชีพบางประกง เพื่อทราบถึงปัจจัยความสำเร็จ โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลใน 3 ปัจจัยที่กำหนดไว้

ขั้นตอนการพัฒนาคู่มือฯ โดยใช้ข้อสรุปจากการรวบรวมและสังเคราะห์แล้วประกอบกับข้อมูลแนวทางใหม่ของการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ที่ปรับปรุงใหม่ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของคู่มือฯ แล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและประเมินประสิทธิภาพของคู่มือฯ และแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

เอกวุฒิ บุตรประเสริฐ, กัมปนาท บริบูรณ์, สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, ศิริพรรณ ชุมนุ่ม
วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2559 (19-34)

ขั้นตอนสุดท้าย การประเมินประสิทธิภาพของกลุ่มการเทียบโอนความรู้โดยกลุ่มผู้แทนสถานศึกษาจำนวน 12 คน ประกอบด้วยผู้อำนวยการวิทยาลัย รองผู้อำนวยการวิทยาลัย รวมจำนวน 7 คน และครูผู้สอน จำนวน 5 คน ด้วยวิธีการประชุมสนทนากลุ่มย่อยและการใช้แบบประเมิน ทั้งนี้การประเมินประสิทธิภาพคู่มือฯ ได้ใช้เกณฑ์ด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำคู่มือไปใช้และผู้วิจัยได้ปรับแก้ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทตามลักษณะของข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามและแบบประเมินคู่มือฯ จะใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับในสถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา และการระดมความคิดเห็นจากการประชุมสนทนากลุ่มย่อย จะใช้การวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา การวิเคราะห์แบบอุปนัย และการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปตามความมุ่งหมายของการวิจัย ได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัยตามความมุ่งหมายข้อที่ 1 คือ เพื่อพัฒนาคู่มือการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของการอาชีวศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาคู่มือขึ้นจากเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา จำนวน 202 ฉบับ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 55.90 ผลการศึกษาที่สำคัญๆ มีดังนี้

ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งระดับหัวหน้างาน/แผนก คิดเป็นร้อยละ 43.10 โดยวิทยาลัยการอาชีพเป็นประเภทวิทยาลัยที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 32.20 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท ร้อยละ 66.80 และค่าเฉลี่ยของประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอนฯ คือ 6.22 ปี

จากข้อมูล พบว่า สถานศึกษาที่มีการดำเนินงานเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 43.10 เท่านั้น โดยมีดำเนินการในระดับ ปวส. คิดเป็นร้อยละ 88.5 ส่วนระดับ ปวช.พบว่ามีการร้อยละ 40.20 ส่วนสาเหตุที่ได้ดำเนินการดำเนินงานเทียบโอนความรู้ คือ จำนวนผู้สมัครเรียนมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอที่จะจัดการศึกษาได้ คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมา คือ สถานที่ตั้งอยู่ไกลจากตัวป้อน คิดเป็นร้อยละ 34.50 และนโยบายจากส่วนกลางไม่ได้บังคับ ขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษา ร้อยละ 26.6

ในส่วน of สถานศึกษาที่มีการดำเนินงานเทียบโอนฯ นั้น ส่วนใหญ่ประสบปัญหา คิดเป็นร้อยละ 73.80 ซึ่งส่วนใหญ่จะขาดบุคลากรรับผิดชอบงานเฉพาะ คิดเป็นร้อยละ 75.80 รองลงมา คือ ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ร้อยละ 54.80 ส่วนประเด็นการพัฒนาคู่มือโดยสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษามีการพัฒนาแบบประเมินการเทียบโอนฯ ของสถานศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.70 รองลงมา คือ แบบประเมินคุณสมบัติแรกเข้า และแบบสัมภาษณ์เบื้องต้นคิดเป็นร้อยละ 77.1 และ 71.1 ตามลำดับ ในขณะที่การพัฒนาคู่มือคณะกรรมการประเมินฯ พบเพียงร้อยละ 61.90 เท่านั้น

ทั้งนี้ เมื่อรวบรวมระดับของความคิดเห็นและระดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเทียบโอนความรู้ของสถานศึกษา สามารถสรุปได้ ดังตาราง 1

เอกวุฒิ บุตรประเสริฐ, กัมปนาท บริบูรณ์, สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, ศิริพรรณ ชุมนุ่ม
วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2559 (19-34)

ตาราง 1 ระดับความคิดเห็นและระดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเทียบโอนความรู้ ของสถานศึกษา

ปัจจัย	ระดับความคิดเห็น ($\bar{X} = 5.00$)	แปลผล	ระดับความสำคัญ ($\bar{X} = 3.00$)	แปลผล
ด้านสมรรถนะ	$\bar{X} = 4.22 / S.D. = .501$	มาก	$\bar{X} = 2.65 / S.D. = .383$	มาก
ด้านสิ่งจูงใจ	$\bar{X} = 4.25 / S.D. = .568$	มาก	$\bar{X} = 2.64 / S.D. = .473$	มาก
ด้านข้อมูลข่าวสาร	$\bar{X} = 4.24 / S.D. = .533$	มาก	$\bar{X} = 2.65 / S.D. = .404$	มาก

ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับพัฒนาเนื้อหาในคู่มือฯ ดังนี้ ลำดับขั้นตอนของ กระบวนการประเมินเทียบโอนฯ แนวทางการจัดทำแผนการเรียนรู้รายบุคคล คุณสมบัติของผู้ขอรับการประเมินและคณะกรรมการบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและหน่วยงานสนับสนุน ค่าใช้จ่ายในการ ขอเทียบโอนและการเบิกจ่ายค่าตอบแทน ผู้ปฏิบัติงาน การรายงานผลการเรียนและเงื่อนไขการสำเร็จการศึกษา แบบฟอร์ม รวมทั้งตัวอย่างของแบบสัมภาษณ์ และแบบทดสอบมาตรฐาน เป็นต้น

ขั้นที่สอง ผลของการสัมภาษณ์จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของสถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปฏิบัติงานเทียบโอนและนักเรียนนักศึกษาในกลุ่มเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ ใน 3 ปัจจัย ได้แก่ สมรรถนะของสถานศึกษา สิ่งจูงใจ และข้อมูลข่าวสาร ซึ่งแต่ละปัจจัยแบ่งออกเป็น 9 ปัจจัยย่อย รวม 27 ปัจจัยย่อย ทั้งนี้ สรุปได้ว่า ในด้านสมรรถนะของสถานศึกษา ในการทำงานเทียบโอนความรู้ฯ ให้สำเร็จนั้นระดับของการให้ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญมาก ประกอบกับความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรของสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะเป็นสถานศึกษาที่มีการดำเนินงานมานาน แต่พบว่า การพัฒนาคู่มือหรือเอกสารประกอบยังมีน้อย เพราะส่วนใหญ่จะใช้เอกสารของส่วนกลาง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานมาหลายปีจนไม่จำเป็นต้องมีคู่มือประกอบการปฏิบัติงาน ยกเว้นเจ้าหน้าที่ซึ่งถูกมอบหมายให้รับผิดชอบงานเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เป็นครั้งแรก หรือย้ายมาจากสถานศึกษาเดิมที่ไม่มีการดำเนินงานเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จำเป็นต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ในเรื่องนี้ ในส่วนของการประเมินความรู้และประสบการณ์ พบว่า สถานศึกษาไม่ได้มีการดำเนินการทดสอบเป็นระบบ แต่เป็นการพิจารณาวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงานเดิมของผู้สมัคร

ในด้านสิ่งจูงใจของสถานศึกษา มูลเหตุที่สถานศึกษารับดำเนินงาน เนื่องจากสถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา ส่วนใหญ่มีขนาดกลาง (จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,001 - 2,400 คน) จึงมีจำนวนผู้เรียนในภาคปกติน้อย ดังนั้นการเลือกที่จะดำเนินงานเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จะเพิ่มรายได้และงบประมาณ โดยสถานศึกษาจะเน้นการจัดการศึกษาในระดับ ปวส. มากที่สุดเพราะสถานศึกษาสามารถบริหารงบประมาณได้ยืดหยุ่นกว่าระดับ ปวช. ที่ได้รับการสนับสนุนแบบรายหัวจากรัฐบาล

ส่วนด้านข้อมูลข่าวสาร ซึ่งหากจะให้การทำงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บุคลากรต้องได้รับทราบข้อมูลการดำเนินงานอย่างครบถ้วน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่นเดียวกันกับผู้เรียนต้องได้รับข้อมูลข่าวสารก่อน และระหว่างที่ศึกษาอยู่จากทางวิทยาลัยหรือจากทางครูที่ปรึกษา ช่องทางการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของวิทยาลัย พบว่ามีการดำเนินการน้อย เนื่องจากขาดงบประมาณและผู้เรียนส่วนใหญ่จะทราบข้อมูลในลักษณะปากต่อปากจากผู้ศึกษาอยู่หรือสำเร็จการศึกษาไปแล้ว

ผลของการศึกษาทั้งจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ประกอบกับข้อมูลแนวทางการดำเนินงานรูปแบบใหม่ได้ถูกนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเป็นคู่มือการเทียบโอนความรู้ฯ แบ่งเป็น 4 บท ได้แก่ บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 คณะกรรมการประเมินและศูนย์ประเมินสมรรถนะผู้เรียนอาชีวศึกษา บทที่ 3 แนวทางการดำเนินงานเทียบ

เอกวุฒิ บุตรประเสริฐ, กัมปนาท บริบูรณ์, สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, ศิริพรรณ ชุมนุ่ม
วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2559 (19-34)

โอนความรู้และประสบการณ์ และบทที่ 4 ข้อเสนอแนะการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จจากกรณีศึกษาสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานที่ดี รวมทั้งภาคผนวก ก่อนนำไปสู่การประเมินประสิทธิภาพของคู่มือฯ ในลำดับขั้นต่อไป

การสรุปผลการวิจัยตามความมุ่งหมายข้อที่ 2 คือ เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของคู่มือการเทียบโอนฯ ทั้งนี้ ผลการประเมินประสิทธิภาพคู่มือฯ โดยผู้แทนสถานศึกษา จำนวน 12 คน ในการประเมินประสิทธิภาพ ทั้งจากการประชุมสนทนากลุ่มย่อยและการประเมินโดยใช้แบบประเมิน มีดังนี้

การประชุมสนทนากลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นต่อคู่มือการเทียบโอนฯ พบว่า ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการประชุมส่วนใหญ่เป็นไปในทิศทางบวก โดยพิจารณาว่า คู่มือฯ ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำคู่มือการเทียบโอนความรู้ฯ ไปใช้ได้เป็นอย่างดี หากได้แก้ไขและเพิ่มเติมเนื้อหาตามที่ผู้แทนสถานศึกษาได้เสนอแนะ เช่น การเพิ่มกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องรวมทั้งเพิ่มตัวอย่างของแบบฟอร์ม เพื่อให้คู่มือการเทียบโอนฯ มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผลการประเมินคู่มือการเทียบโอนความรู้ฯ โดยใช้แบบประเมิน พบว่า องค์กรประกอบเกือบทั้งหมดมีความเป็นไปได้ในการนำไปปรับใช้ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ยกเว้นเพียงข้อเดียว คือ ขนาดของคู่มือซึ่งควรปรับจากขนาดเดิม A3 เป็นขนาด A4 ทั้งนี้ ผลการประเมินภาพรวมด้านเนื้อหา พบว่า คู่มือฯ มีความเป็นไปได้ในการนำคู่มือการเทียบโอนฯ ไปใช้และผลการประเมินแต่ละองค์ประกอบมีค่าคะแนนสูงกว่าคะแนนที่กำหนดไว้ ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการประเมินประสิทธิภาพของคู่มือการเทียบโอนความรู้ฯ ของการอาชีวศึกษา(N=12)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม		การนำไปใช้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ภาพรวมของคู่มือ				
1. ด้านรูปแบบ	10	83.3	n/a	n/a
2. ด้านเนื้อหา	12	100.0	8	66.6
3. ภาพรวมทั้งหมด	10	83.3	10	83.3

สรุปและอภิปรายผล

คู่มือการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของการอาชีวศึกษาที่ได้พัฒนานี้ ได้นำหลักการของการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ (2552) ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบของคู่มือทั้งหมด 8 ส่วน นอกจากนี้ยังได้นำข้อเสนอแนะของลักษณะคู่มือที่ดีของชลธิรา ศรีสดีใส (2557); วีริชย์ วงศ์โรจน์ (2556); และภาณุวัฒน์ ศิริพงษ์ (2545) เพื่อจัดทำคู่มือที่มีวัตถุประสงค์ที่จะให้สถานศึกษาสามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจในกระบวนการเทียบโอนความรู้ฯ ที่ได้มีการปรับปรุงใหม่ โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำคู่มือไปใช้แล้วสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการตามที่นิยามที่ผู้วิจัยได้สรุปไว้ว่าการพัฒนาคู่มือเป็นการนำความรู้ที่ผู้จัดทำคู่มือได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ และประสบการณ์ มาวางแผนและพัฒนาเป็นคู่มือ เพื่อให้ผู้ใช้คู่มือสามารถเข้าใจและปฏิบัติตามคู่มือได้อย่างเกิดประสิทธิภาพ การพัฒนาคู่มือฯ นี้ สอดคล้องกับการปฏิบัติในต่างประเทศ เช่น ชุดเครื่องมือการรับรองการเรียนรู้ (Recognition of Prior Learning Kit) ของเครือรัฐออสเตรเลีย (ศิริพรรณ ชุมนุ่ม, 2556) ที่ประกอบด้วยคู่มือสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยอมรับทักษะ (Skill Recognition) จำนวน 4 เล่ม

เอกวุฒิ บุตรประเสริฐ, กัมปนาท บริบูรณ์, สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, ศิริพรรณ ชุมนุ่ม
วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2559 (19-34)

รวมทั้ง Validpack (Sava; & Shah, 2015) ที่พัฒนาโดย European Consortium of Professionals ซึ่งเป็นชุดข้อมูลที่ให้ความรู้เรื่องการประเมินสมรรถนะของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ที่ใช้ในประเทศเครือข่ายสหภาพยุโรป ซึ่งคู่มือและชุดเครื่องมือเหล่านี้มีวัตถุประสงค์ในการจัดทำเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและเป็นแนวทางแก่ผู้ปฏิบัติงานเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ การพัฒนาคู่มือฯ ได้ดำเนินการตามแนวทางการเก็บข้อมูลเพื่อการสร้างคู่มือ (วิริยา ศรีวิเชียร, 2551) ใน 2 ลักษณะ คือ โดยการศึกษาจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและโดยการนำข้อมูลจากการปฏิบัติจริงหรือจากการตรวจสอบสภาพจริง ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลเอกสารการดำเนินงานการเทียบโอนฯ ที่ปรับปรุงใหม่ซึ่งเป็นข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับข้อมูลจากการศึกษาสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของสถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษาซึ่งเป็นข้อมูลจากการตรวจสอบสภาพจริงมาเป็นข้อมูลหลักในการสร้างคู่มือในครั้งนี้ การพัฒนาคู่มือการเทียบโอนฯ ครั้งนี้ยังเป็นไปตามมาตรฐานการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ 10 ประการของ Whitaker (University of Wisconsin, 2010) ใน "มาตรฐานที่ 7 ที่ว่าข้อมูลการดำเนินงานการเทียบโอนฯ เช่น ระเบียบ กระบวนการและคุณสมบัติ รวมทั้งการอุทธรณ์ควรได้รับการเปิดเผยและแสดงไว้อย่างชัดเจนสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินทั้งหมด" ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ได้แสดงไว้ในเป็นส่วนหนึ่งของคู่มือฯ ที่ได้พัฒนาขึ้นสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการทั้งหมด ผลจากการศึกษาสภาพการดำเนินงานเทียบโอนฯ ทำให้ทราบว่าสถานศึกษาได้มีการจัดทำคู่มือและเอกสารประกอบการดำเนินงานของสถานศึกษาอยู่บ้าง ในขณะที่คู่มือสำหรับคณะกรรมการประเมินยังมีไม่มาก คือ พบเพียงร้อยละ 61.90 เท่านั้น เนื่องจากเหตุผลว่าผู้รับผิดชอบงานเทียบโอนฯ ได้ปฏิบัติงานต่อเนื่องเป็นเวลานานหลายปี แต่เมื่อพบปัญหาที่สอบถามจากบุคคล/สถานศึกษาที่มีประสบการณ์มากกว่า ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องเขียนคู่มือขึ้นมาสอดคล้องกับข้อมูลของเสถียร คามิศักดิ์ (2552) ที่พบว่าสาเหตุที่หน่วยงานไม่จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน เนื่องจากไม่เห็นความจำเป็นในการจัดทำคู่มือเพราะสามารถอ้างอิงเฉพาะตัวบุคคลที่มีประสบการณ์การทำงาน แต่หากมีการส่งต่องานการโยกย้ายตำแหน่ง หรือบุคคลที่มีประสบการณ์นั้นเกษียณอายุ อาจจะเป็นปัญหาสำหรับผู้มารับผิดชอบงานต่อได้ ทั้งนี้ การพัฒนาคู่มือการเทียบโอนความรู้ฯ ในครั้งนี้ จะช่วยบรรเทาปัญหานี้ได้เป็นอย่างดี

ผลการประเมินประสิทธิภาพคู่มือฯ โดยข้อมูลจากการประชุมสนทนากลุ่มย่อยโดยผู้แทนสถานศึกษา ทั้งผู้บริหารและครูที่รับผิดชอบงานเทียบโอนฯ และจากแบบประเมินคู่มือฯ พบว่าโดยภาพรวมคู่มือการเทียบโอนความรู้ฯ มีความเหมาะสมด้านเนื้อหาในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 83.3 เช่นเดียวกับความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 83.3 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ว่า "ผลการประเมินโดยภาพรวมทั้งด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำคู่มือฯ ไปใช้มีค่าคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70" ซึ่งพบว่าสอดคล้องกับผลการประเมินคู่มือการจัดทำแผนพัฒนารายบุคคลโดยอิงเกณฑ์สมรรถนะหลักสำหรับผู้ตรวจสอบภายใน (สุนตรา แสงรัตนกุล; วัฒนีย์ โรจนสัมฤทธิ์; เสาวณีย์ เลวลีย์; และกัมปนาท บริบูรณ์, 2558) ที่พบว่า การประเมินโดยภาพรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดับ "มาก" ($\bar{X} = 4.26$) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของนาตยา กิรติภักดี; ธีรภูมิ บุญยโสภณ; และคณิต เฉลยจรรยา (2558) ที่ได้ประเมินประสิทธิภาพคู่มือฝึกอบรมวิชาชีพไฟฟ้าระยะสั้น สำหรับคนพิการฯ แล้วพบว่าคู่มือมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับ "เหมาะสมมาก" และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่กำหนดค่าเฉลี่ยไว้ที่โดยการทดสอบภาคทฤษฎีและปฏิบัติรวมกันมีค่าคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ในขณะที่การศึกษาของรัตนา อัทภูมิจูวรรณ์; และบัณฑิต พลเพียร (2548) ที่ผลการประเมินคู่มือประกันคุณภาพการศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมฯ โดยมีเกณฑ์การประเมินคุณภาพคู่มือใน 6 ด้าน ได้แก่ ความครอบคลุมของเนื้อหา การลำดับเนื้อหาแต่ละส่วน ความชัดเจนของเนื้อหา ความถูกต้องทางวิชาการ ความเหมาะสมของเนื้อหาที่ใช้ และความสามารถที่จะนำไปใช้ ในภาพรวมมีความเหมาะสมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$)

เอกวุฒิ บุตรประเสริฐ, กัมปนาท บริบูรณ์, สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, ศิริพรรณ ชุมนุม
วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2559 (19-34)

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเทียบโอนความรู้ ของสถานศึกษาตามแนวคิดสาเหตุของ ช่องว่างของทักษะและการจับคู่ทักษะที่ไม่ตรงกันของข้อมูล สมรรถนะและสิ่งจูงใจ (World Bank, 2012) ที่ผู้วิจัยได้ใช้เป็น กรอบในการศึกษา ผลจากการศึกษาสภาพการดำเนินงาน และผลจากการสัมภาษณ์จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องใน 3 ปัจจัย ได้แก่ สมรรถนะของสถานศึกษา สิ่งจูงใจ และข้อมูลข่าวสาร ซึ่งได้แบ่งย่อยออกเป็น 27 ปัจจัยย่อย พบว่า ในทุกปัจจัยมี ระดับความคิดเห็นในระดับ "มาก" ในทุกปัจจัยและมีระดับความสำคัญในระดับ "มาก" ในทุกปัจจัยเช่นกัน ดังนั้น จึง สามารถใช้เป็นแนวปฏิบัติงานที่ดีของสถานศึกษาได้ ทั้งนี้ หากสถานศึกษาสามารถปิดข้อจำกัดในด้านการขาดข้อมูล (Information gaps) ขาดสิ่งจูงใจและสมรรถนะ (Inadequate incentives & Capacity limitations) แล้วจะย่อมส่งผลต่อ การดำเนินงาน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของอนุชัช งามวรัญกูร; และนลินรัตน์ รักกุศล (2558) ที่พบว่า ปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยความพร้อมสถานศึกษา และด้านความร่วมมือของสถานประกอบการและ ความพร้อมของคณาจารย์ล้วนส่งผลต่อการดำเนินงานเทียบโอน

กระบวนการประเมินความรู้และประสบการณ์ ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานในสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาการขาดบุคลากรรับผิดชอบงานเทียบโอนเป็นการเฉพาะ รวมทั้งปัญหาเจ้าหน้าที่ ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานและไม่มีเอกสาร/คู่มือของการเทียบโอนสอดคล้องกับผลการศึกษาของภาณุวัฒน์ นาคพงษ์ (2549) จุฑารัตน์ เนวะมาตย์ (2551) และเกศกนก หนูนาถ (2556) จากปัญหาข้อจำกัดต่างๆข้างต้น ได้ส่งผลให้ กระบวนการดำเนินงานเป็นไปด้วยความกระตือรือร้น โดยในกระบวนการประเมินความรู้และประสบการณ์ คณะกรรมการส่วนใหญ่เลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์ร่วมกับการพิจารณาวุฒิการศึกษาและจำนวนปีประสบการณ์การทำงานเดิมเป็นหลัก เนื่องจากสะดวกและประหยัดเวลา โดยเฉพาะกรณีที่ผู้ขอรับการเทียบโอนจำนวนมาก ซึ่งผล การศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของธนกร บุตรมัน (2554) ที่พบว่า การดำเนินการเทียบโอนของสถานศึกษา ไม่ เป็นไปตามบริบทที่ส่วนกลางกำหนด โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงานที่ไม่ตรงกับสาขาหรือในกรณีที่วุฒิ การศึกษาที่จะเทียบเป็นสายสามัญ โดยไม่ได้ดำเนินการทดสอบสมรรถนะของผู้ขอรับการเทียบโอนความรู้ เนื่องจาก มีความยุ่งยากในทางปฏิบัติ แต่เมื่อพิจารณาแล้ววิธีการที่ใช้ คือ การสัมภาษณ์อาจจะไม่สามารถสะท้อนถึงความรู้และ ทักษะของแต่ละบุคคลได้ และไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงานเทียบโอนความรู้และประสบการณ์งาน อาชีพ (สิริรักษ์ รัชชุตานติ, 2554) ที่ได้กำหนดไว้ด้วย ในขณะที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ในสหรัฐอเมริกาจะใช้วิธีการ ทดสอบมาตรฐาน (Standardized Examinations) และเอกสารการผ่านทหารกองประจำการ (ACE) และเน้นการ พิจารณาจากประสบการณ์ในการทำงานไม่ใช่จำนวนปีประสบการณ์ (Freed & Mollick, 2010) นอกจากนี้ คณะกรรมการ ประเมินสามารถตกลงร่วมกับผู้ขอรับการเทียบโอนเพื่อเลือกวิธีการประเมินที่เหมาะสมได้ เช่น การสัมภาษณ์โดย ผู้เชี่ยวชาญ การทดสอบปฏิบัติงานจริง การพิจารณาแฟ้มสะสมผลงาน เป็นต้น (Moss, 2007)

จากข้อมูลที่พบว่ากระบวนการประเมินความรู้และประสบการณ์ที่มีปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้างที่อาจจะไม่เอื้อ ให้ผู้ที่มีสิทธิ์จะเทียบโอนความรู้ ได้อย่างสะดวก อาจจะส่งผลให้ประชากรวัยแรงงานเลือกที่จะไม่เข้าสู่ระบบการ ประเมิน เพราะกระบวนการยุ่งยากและใช้เวลานาน ซึ่งสอดคล้องกับกรณีของประเทศแคนาดาที่พบว่ากระบวนการ เทียบเคียงผลลัพธ์ของการเรียนรู้ของรายวิชา กับประสบการณ์และความรู้ที่มีมาก่อนที่พบว่าความยุ่งยากในการวัด ความรู้และประสบการณ์ (Blinkhorn, 1999) ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงข้อจำกัดนี้ นักศึกษาส่วนใหญ่แต่เลือกที่จะลงทะเบียน เรียนตามปกติแทน เนื่องจากเหตุผลที่จำนวนหน่วยกิตที่ได้รับจากการประเมินก็ไม่คุ้มค่าในการใช้เวลาเตรียมเอกสาร หลักฐาน ดังนั้น การลงทะเบียนเรียนในรายวิชานั้นๆ อาจจะใช้เวลาน้อยกว่าและสำเร็จการศึกษาได้รวดเร็วกว่า ส่งผล ให้จำนวนของผู้สมัครเรียนมีน้อยมีส่วนทำให้สถานศึกษาบางส่วนตัดสินใจยุติการดำเนินการ ส่งผลให้สถานศึกษาที่ ดำเนินงานเทียบโอนมีจำนวนลดน้อยลงเรื่อยๆ จากข้อมูลพบว่าเหลือเพียง 113 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา. 2555) ซึ่งไม่เป็นไปเป็นเจตนารมณ์และนโยบายการส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาอีก ตามแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553) ดังนั้น สอศ. ควรที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจ

เอกวุฒิ บุตรประเสริฐ, กัมปนาท บริบูรณ์, สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, ศิริพรรณ ชุมนุม
วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2559 (19-34)

รวมทั้งชักชวนแนวทางในการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การขยายหรือการเพิ่มจำนวนผู้เรียนหรือจำนวนสถานศึกษาที่ดำเนินงานเทียบโอนฯเพิ่มขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นการเพิ่มช่องทางการได้รับการศึกษาที่สะดวกที่ใกล้ภูมิลำเนาหรือสถานทำงานของผู้เรียนกลุ่มเทียบโอนฯ

โดยในปีการศึกษา 2559 สอศ. ได้ปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานใหม่ โดยได้มีการจัดตั้งศูนย์ประเมินทักษะผู้เรียนอาชีวศึกษาระดับสถานศึกษาและระดับจังหวัด โดยคาดหวังว่าจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความโปร่งใสและสามารถควบคุมคุณภาพได้ตามหลักการของแนวทางการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ แต่ทั้งนี้ สอศ. จำเป็นต้องกำหนดให้มีแนวทางการประเมินที่เป็นมาตรฐานกลางสำหรับแต่ละระดับหรือสาขาวิชาที่สามารถใช้ได้ สถานศึกษาทุกแห่งเพื่อลดภาระของสถานศึกษา โดยเป็นการดำเนินการในลักษณะการระดมและจัดการทรัพยากรร่วมกัน (Share Resources) โดยเฉพาะปัญหาขาดแคลนบุคลากร รวมทั้งการตั้งคณะกรรมการในระดับต่างๆ (Committees) ซึ่งแนวทางใหม่นี้สอดคล้องกับข้อเสนอของของอนชัช งามวรัญกูร และนลินรัตน์ รักกุล (2558) ที่ว่า ส่วนกลางควรกำหนดแนวทางพิจารณาความรู้ทักษะของแต่ละสาขาอาชีพต่อการเทียบสมรรถนะรายวิชาของแต่ละประเภทวิชาที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนและให้สถานศึกษาถือปฏิบัติจะมีความเหมาะสมกว่าที่จะให้สถานศึกษาใช้ดุลยพินิจยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของพรุ่ง ดวงแก้ว (2548) ที่เสนอให้ใช้รูปแบบของคณะกรรมการประเมินควมมีองค์ประกอบของผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกหรือตัวแทนจากสถานประกอบการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการด้วยในอัตราส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินการมีมาตรฐานและได้รับการยอมรับ

ส่วนสุดท้าย การพัฒนากระบวนการประเมินความรู้และประสบการณ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจากข้อมูล พบว่า สถานศึกษาพยายามที่จะอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ที่มีภาระงานประจำ เช่น งานทะเบียน ให้บริการในวันหยุดราชการ สามารถผ่อนจ่ายเทอมเป็นรายงวดได้หรือจ่ายที่ธนาคารได้หรือการจัดการศึกษาแบบรายวิชา (Block Course) เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนสมัครเรียนในระบบการเทียบโอนฯให้มากที่สุด รวมทั้งสถานศึกษาจัดให้มีจุดบริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) เพื่อบริการผู้เรียนกลุ่มเทียบโอนฯโดยเฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของภาณุวัฒน์ นาคพงษ์ (2549) ที่ได้เสนอว่าสถานศึกษาควรลดขั้นตอนของการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ให้มากที่สุด มีการกำหนดขั้นตอนให้ชัดเจน และสะดวกต่อการปฏิบัติ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้การจัดตั้งศูนย์ประเมินสมรรถนะผู้เรียนอาชีวศึกษาจะช่วยลดขั้นตอนการประเมินที่ซ้ำซ้อนได้อีกด้วยซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินการของเครือรัฐออสเตรเลียที่มีสำนักงานฝึกอบรม (Registered Training Organizations) ที่เป็นหน่วยงานที่ร่วมรับผิดชอบในการประเมินความรู้และประสบการณ์ (ศิริพรรณ ชุมนุม, 2556) และเช่นกับกรณีของการดำเนินงานในสหรัฐอเมริกา ที่ได้จัดตั้งศูนย์เทียบโอนความรู้และประสบการณ์เสมือน (Virtual PLA Center) ในฐานะตัวเชื่อมทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ (Council for Adult & Experiential Learning, 2010) ที่สอดคล้องกับข้อเสนอของสมเดช สีแสง (2553) ที่เสนอให้มีหน่วยงานที่ส่งเสริมการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้แบบระบบการศึกษา คู่ขนานที่เปิดโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นหลากหลายสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มอย่างรวดเร็วและทั่วถึง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจน รวมทั้งจัดสรรงบประมาณและค่าตอบแทนบุคลากรที่เหมาะสมและควรมีการปรับปรุงขั้นตอนให้มีความสะดวกและลดขั้นตอนที่ทำให้เป็นอุปสรรคในขอรับการประเมินเทียบโอนความรู้และประสบการณ์

เอกวุฒิ บุตรประเสริฐ, กัมปนาท บริบูรณ์, สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, ศิริพรรณ ชุ่มน่ม
วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2559 (19-34)

2. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรประชาสัมพันธ์คู่มือแนวทางการดำเนินงานการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์รูปแบบใหม่เพื่อให้สถานศึกษาทั้งที่ได้ดำเนินงานอยู่และสถานศึกษาที่ยังไม่ได้มีการดำเนินงานการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เป็นไปอย่างกว้างขวางและดำเนินการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3. คู่มือการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของการอาชีวศึกษา ควรเผยแพร่และสามารถดาวน์โหลดได้ในรูปแบบของเอกสาร PDF เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบ ตัวชี้วัด และเกณฑ์ในการประเมินความรู้จากประสบการณ์ของผู้ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม สำหรับสถานศึกษาประเภทวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีและประเภทวิทยาลัยประมง เพื่อส่งเสริมการเข้าสู่ระบบการศึกษาของเกษตรกร เนื่องจากประเทศไทยมีประชากรประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมเป็นจำนวนมาก

2. ควรมีการวิจัยแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานที่เหมาะสมของศูนย์ประเมินสมรรถนะผู้เรียนอาชีวศึกษาในระดับต่างๆ คือ ระดับสถานศึกษา ระดับจังหวัดและระดับชาติ

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบในการใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย เพื่อสนับสนุนกระบวนการดำเนินงานประเมินความรู้และประสบการณ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งผู้ปฏิบัติงานและผู้ขอรับการเทียบโอนความรู้

บรรณานุกรม

- เกศกนก หนูนาถ, 2556, การพัฒนาระบบการเทียบโอนประสบการณ์ด้านวิชาชีพ โดยใช้เทคนิคต้นไม้ตัดสินใจแบบไฮดิทรี, วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, หน้า 71.
- จุฑารัตน์ เนวะมาตย์, 2551, การประเมินการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ ของวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร, วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการประเมินการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, หน้า 77.
- ชลธิรา ศรีสดใส, 2557, การพัฒนาคู่มือการสอนความคิดสร้างสรรค์สำหรับครูประถมโรงเรียนอานวยศิลป์, สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, หน้า 40
- นาดยา กิรติภักดี, ธีรวุฒิ บุญยโสภณ, และคณิต เฉลยจรรยา, 2558, การพัฒนาคู่มือฝึกอบรมวิชาชีพไฟฟ้าระยะสั้นสำหรับคนพิการที่บกพร่องทางการได้ยินเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่อุตสาหกรรมไฟฟ้า. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ปีที่ 25 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2558, หน้า 459 - 466.
- พรุ่ง ดวงแก้ว, 2548, การศึกษาแนวโน้มเกี่ยวกับรูปแบบการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, หน้า 106.
- พรทิพย์ เอกมหาราช, 2557, 15 สิงหาคม, สัมภาษณ์โดยนายเอกวุฒิ บุตรประเสริฐ, ที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

เอกวุฒิ บุตรประเสริฐ, กัมปนาท บริบูรณ์, สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, ศิริพรรณ ชุมนุ่ม
วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2559 (19-34)

- ภาณุวัฒน์ ศิริบุษย์, 2545, การพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานบรรจุก๊าซกับเครื่องบรรจุก๊าซรุ่นเอสที 585 สำหรับพนักงานแผนกบรรจุก๊าซแห่งโรงงานอุตสาหกรรมสารกึ่งตัวนำ, วิทยานิพนธ์การศึกษาระดับบัณฑิต สาขาอุตสาหกรรมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หน้า 24
- รัตนา อัดภูมิสุวรรณ, และบัณฑิต พลเพียร, 2548, การพัฒนาคู่มือประกันคุณภาพการศึกษา: วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. วารสารวิชาการ พระจอมเกล้าพระนครเหนือ. ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2548, หน้า 58 - 64.
- วิริยา ศรีวิเชียร, 2551, การพัฒนาคู่มือส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน: บทเรียนรู้จากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติดี, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 47 - 49.
- วีรวิชัย วงศ์โรจน์, 2556, การพัฒนาคู่มือตรวจสอบคุณภาพน้ำสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา: รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, หน้า 4.
- ศิริพรรณ ชุมนุ่ม, 2556, ระบบการรับรองผลการเรียนรู้เดิม (Recognition of Prior learning - RPL) ของประเทศออสเตรเลีย, รายงานสรุปการเดินทางต่างประเทศชั่วคราวเพื่อประชุมปรึกษาหารือการแนวทางการจัดการศึกษาระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้และการเทียบโอนผลการเรียน ความรู้ และประสบการณ์ ณ ประเทศออสเตรเลีย ระหว่างวันที่ 15 - 23 กันยายน 2555, หน้า 3.
- สิริรักษ์ รัชชชานติ, 2552, การพัฒนาคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาแบบเทียบโอนความรู้และประสบการณ์, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, กรุงเทพฯ, หน้า 92.
- เสถียร คามีสักดิ์, 2552, การเขียนคู่มือปฏิบัติงาน, พิมพ์ครั้งที่ 12, งานจักรกลการพิมพ์, กรุงเทพฯ, หน้า 34.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2554, 6 เดือนแห่งการขับเคลื่อนการปฏิรูปการอาชีวศึกษาทศวรรษที่สอง, สำนักงานฯ, กรุงเทพฯ, หน้า 64.
- , 2555, รายงานการติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา (4 ภูมิภาค) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555, สำนักงานฯ, กรุงเทพฯ, หน้า 30.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ, 2552, การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน, สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, กรุงเทพฯ, หน้า 33 - 34.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548, รวมกฎหมายการศึกษา, สำนักงานฯ, กรุงเทพฯ, หน้า 8.
- , 2553, รายงานวิจัยการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับกลุ่มเป้าหมายเกษตรกรในสังคมไทย ระยะที่ 1, สำนักงานฯ, กรุงเทพฯ, หน้า 40.
- , 2555, รายงานการวิจัยเรื่องการวิจัยและพัฒนาแบบการนำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ. หน้า 188.
- , 2556, “6 ก้าว 7 ยุทธศาสตร์” ผลการดำเนินงานรอบ 6 เดือนของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ประจำปี 2556, สำนักงานฯ, กรุงเทพฯ, หน้า 28.
- สมเดช สีแสง, 2554, รายงานการวิจัยการพัฒนารูปแบบเครือข่ายการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ กรณีศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1, สำนักงานเขตพื้นที่ฯ, นครสวรรค์, หน้า 38.
- สุนตรา แสงรัตนกุล, วัฒนีย์ โรจนสัมฤทธิ์, เสาวณีย์ เลวัลย์, และกัมปนาท บริบูรณ์, 2558, การพัฒนาคู่มือการจัดทำแผนพัฒนารายบุคคลโดยอิงเกณฑ์สมรรถนะหลักสำหรับผู้ตรวจสอบภายใน. วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา, ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2558, หน้า 100 - 114.

เอกวุฒิ บุตรประเสริฐ, กัมปนาท บริบูรณ์, สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, ศิริพรรณ ชุมนุ่ม
วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2559 (19-34)

- อนุชัย रामวรัญกูร, และนลินรัตน์ รักกุศล, 2558, การพัฒนารูปแบบการเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อคุณวุฒิ การศึกษาวิชาชีพ, วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา, ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2558, หน้า 85 - 96.
- Blinkhorn, Kenneth William, 1999, Prior Learning Assessment: An investigation of nonsponsored learning for college credits. Doctor of Philosophy. Curriculum, Teaching and Learning. University of Toronto. [Electronic], Available : <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED458903.pdf> [18 มีนาคม 2557], pp. 116.
- Council for Adult & Experiential Learning, 2010, Prior Learning Assessment: An Introduction, pp. 65, [Electronic], Available: <https://www.okhighered.org/reachhigher/docs/cael-pla-intro-61810.pdf>. [11 ตุลาคม 2557]
- Freed, Rusty & Mollick, George M, 2010, Using Prior Learning Assessment in Adult Baccalaureate Degrees in Texas, Journal of Case Studies in Accreditation and Assessment, Volume 1 September 2010, pp. 10 - 11, [Electronic], Available : <http://www.aabri.com/jcsaa.html> [22 กรกฎาคม 2557]
- Moss, Leah, 2007, Prior Learning Assessment and Recognition (PLAR) and the Impact of Globalization: A Canadian Case Study, pp. 1, [Electronic], Available: ideasketch.tru.ca/file/55/download/56. [14 ตุลาคม 2557]
- Sava, Simon Lidia, & Shah, S. Y., 2015, Challenges in implementing national systems of competency validation with regard to adult learning professionals: Perspectives from Romania and India, International review of education: journal of lifelong learning, August 2015, pp. 547 - 562, [Electronic], Available: http://unesdoc.unesco.org/Ulis/cgi-bin/ulis.pl?catno=235036&set=0056DE0089_1_191&gp=0&lin=1&ll=1, [2 กันยายน 2558]
- University of Wisconsin, 2010, Program Review Credit for Prior Learning, pp. 3, [Electronic], Available : <http://www.wisconsin.edu/audit/Credit4PriorLearn.pdf> [11 ตุลาคม 2557]
- World Bank, 2012, Leading with ideas Skills for Growth and Equity in Thailand, pp. 27, [Electronic], Available : <http://documents.worldbank.org/curated/en/2012/01/15940701/leading-ideas-skills-growth-equity-thailand>. [24 ตุลาคม 2557]